

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra pastorálních oborů a právních věd

Michal Humpl

PŘÍPRAVA NA MANŽELSTVÍ ZÁŽITKOVOU FORMOU

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Dr. Vojtěch Eliáš

PRAHA 2010

Poděkování

Děkuji všem přátelům, kteří mě svými životními zkušenostmi a postřehy inspirovali k prvotnímu nápadu – jinému pohledu na způsob přípravy na přijetí křesťanského manželství.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 26. 4. 2010

Vlastnoruční podpis .....

OBSAH

1	ÚVOD	4
2	MANŽELSTVÍ V PŘIROZENÉ ROVINĚ	4
2.1	Definice manželství.....	6
2.2	Manželství v současné společnosti.....	7
3	MANŽELSTVÍ JAKO SVÁTOST	10
3.1	Manželství v dějinách spásy	10
3.2	Manželství pohledem Církve.....	11
3.3	Nerozlučitelnost manželství	12
4	PŘÍPRAVA NA MANŽELSTVÍ	16
4.1	Běžná přednášková forma přípravy	Chyba! Záložka není definována.
4.1.2	Zhodnocení přípravy	27
4.2	Zážitková pedagogika	28
4.2.1	Zážitková akce pro snoubence	41
5	ZÁVĚR.....	28
6	Přehled použitých symbolů a zkratk.....	46
7	Seznam použité literatury.....	Chyba! Záložka není definována.
8	Resumé.....	51
9	Anglická anotace.....	52

1 ÚVOD

„Šťastný život člověka i lidské a křesťanské společnosti těsně souvisí s dobrým stavem manželského a rodinného společenství. Křesťané spolu se všemi, kteří si váží tohoto společenství, upřímně vítají různé formy pomoci, kterými se dnes podporuje a v životě pěstuje toto společenství lásky...“¹

Rozhodl jsem se zabývat tématem křesťanského manželství a především otázkou přípravy na ně. V mnoha případech mých bližních se ukazuje klasická rodina jako pomalu už neklasický fenomén. Rozvodovost roste a vztahy troskotají. Těžko dnes mezi mladými lidmi hledat ty, kdo vyrostli v pevné a harmonické formě rodiny. Obecně jde o generaci, která musela projít různými „modely“ soužití rodičů, či soužitím s novými rodiči, pěstouny nebo prostě jen náhradníky.

Je možné dnes mladým snoubencům předložit manželství jako duchovní cestu k Bohu? Jak mají snoubenci hledat odpověď na otázku, zda k sobě skutečně patří? Jaká je dnes vůbec forma přípravy na jedno z nejdůležitějších životních rozhodnutí? Je dostačující? Tyto a podobné otázky mě dovedli k tématu této bakalářské práce: Přípravě na manželství zážitkovou formou.

Zabývat se tedy budu především samotnou formou přípravy snoubenců na přijetí svátosti manželství, jak v současné době probíhá v Praze. Nejprve se pokusím definovat manželství z pohledu církevního učení a tradice a zmíním se o současných vztahových trendech v české společnosti. Následovat bude popis a zhodnocení standardní přípravy snoubenců. Poté se dostanu k samotnému jádru, tj. vysvětlím základní principy, na kterých staví zážitková pedagogika. Tento pedagogický směr se pak pokusím využít k „účinnější“ přípravě mladých lidí na manželství.

V této bakalářské práci vyjdu z klasických církevních dokumentů a několika prací současných především českých teologů. Jelikož se zaměřuji spíše na pastorační a

---

¹ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Pastorační konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, Dokumenty II. vatikánského koncilu, Zvon 1995, čl. 47

pedagogickou stránku přípravy, půjde v první části bakalářské práce o to, formulovat nauku církve o svátosti manželství, naznačit v hrubých rysech její vývoj, poukázat na jedinečnost katolického pohledu, který se nejvíce projevuje v učení o nerozlučitelnosti platného manželského svazku. Stěžejní část této práce ale leží ve spojení tradiční katolické přípravy a nových metod zážitkové pedagogiky.

Cílem této práce je navrhnout trochu jinou, v něčem doufám méně pohodlnou, formu přípravy snoubenců. Mělo by jít o takovou formu přípravy, která by oslovovala celého člověka a která by dokázala vyvolat ve snoubencích základní otázky o smyslu života a fungování jejich vztahu.

2 MANŽELSTVÍ V PŘIROZENÉ ROVINĚ

2.1 Definice manželství

Začněme tedy základní otázkou: Co je to manželství? Jak se projevuje v dějinách? Vyvíjí se? Proměňuje? Již letmý pohled do vývoje lidstva ukazuje, že manželství nemělo vždy přesně danou formu. Můžeme se jen dohadovat, zda nejrannější formou manželství byla monogamie či polygamie nebo zda na počátku dějin existovala všeobecná promiskuita, která teprve s dalším vývojem člověka nabývala pevnějších vztahových forem. Je tedy podstata lidského manželství vůbec nějakým způsobem stálá? A je manželství pro člověka vůbec přirozené?

Tuto otázku si před námi položil už Tomáš Akvinský a v Teologické summě² na ni odpovídá, že u člověka existuje přirozený sklon vstupovat do manželství, nicméně každé manželství se reálně uskutečňuje aktem lidské svobody. Dále Tomáš říká, že vzhledem k manželství je lidská přirozenost proměnlivá. Z toho nám vyplývá, že člověk před třemi tisíci lety vedený touhou a vůlí uskutečnit se ve vztahu, volil co do formy vztahu na základě svých současných kulturních a náboženských souvislostí.

A jak si k tomuto faktu stojí křesťanské pojetí manželství? Je to vlastně otázka po celém smyslu křesťanského Zjevení. To nám pomáhá pochopit význam lidské existence na hlubší úrovni a v - pro nás možná nečekaných - souvislostech. A podobně je to i se samotným manželstvím. Plnost zjevení, která přišla skrze Ježíše Krista, nám oblast mezilidských vztahů ukazuje převratným způsobem. Blíženské vztahy dostávají skrze Krista až překvapivě transcendentní (ve smyslu sebepřekračující) rozměr. A právě v manželství se nám tato skutečnost ukazuje možná nejkonkrétněji.

Tomáš vedený potřebou shrnout hodnoty křesťanského manželství vyšel z Augustinovy nauky o třech dobrech (bona) manželství: potomstvu, vzájemné lásce a věrnosti a svátostné povaze takového vztahu.³ Tato tři dobra nám pomáhají včlenit manželství do celkového zaměření člověkovy života. Láska a s ní spojené odevzdání se naplňuje skrze vzájemnou lásku a věrnost partnerů. Přitom

² Srov. AKVINSKÝ Tomáš: Teologické summy svatého Tomáše Akvinského doplněk, Krystal, 1940, čl. 41, 1, str. 229 - 231

³ Tamtéž, čl. 49, 1, str. 273 - 279

právě tato nadčasová věrnost se stává znamením Boží věrnosti člověku, která se bez výjimky naplnila v Božím partnerovi - Ježíši Kristu.

2.2 Manželství v současné společnosti

Pohled na manželství v současné společnosti nám mohou trochu rozkrýt i data, která udává Český statistický úřad pro roky 1999 až 2008: Počty sňatků se v průměru pohybují okolo 52 tisíc za rok s mírnými výkyvy na obě strany, v zásadě se dá říct, že jejich počet je v průběhu posledních let stabilní. Zajímavé je si všimnout, jak se posunul věk ženichů a nevěst. Ještě kolem roku 2000 byl nejčastější věk uzavření manželství mezi 20 – 24 roky, zatímco dnes se jednoznačně uzavírá manželství ve věku od 25 do 29 let a zdá se podle údajů, že trend stále stoupá k vyššímu věku, do kategorie 30 – 34 let.⁴ Rozvody naopak takovou stabilitu nevykazují. Pro rok 1999 se uvádí 23 657 rozvodů a tendence během let je jednoznačně stoupavá, až k 31 300 rozvodům v roce 2008. Nejvíce rozvodů probíhá po 15 a více letech manželství, vyšší počet dětí má na uskutečnění rozvodu negativní vliv, tj. čím více dětí je v dané kategorii, tím méně je v ní rozvodů (rok 2008, rozvody podle počtu nezletilých dětí: 0 nezletilých dětí: 13 104 rozvodů versus 4 a více nezletilých dětí: 120 rozvodů). Statistika čitelně vyjadřuje, že mladí lidé odsouvají rozhodnutí pro manželství do pozdějšího věku. Jistě to souvisí s tím, že chtějí využít všech životních příležitostí, které se jim v jejich věku nabízejí – studium, cestování, zajímavá práce, apod. Zrovna tak statistika vypovídá o tom, že čím je rodina větší, tím je stabilnější a lépe odolává krizím.

Je zajímavé sledovat⁵, že i zcela spontánní reakce současníků chápou pod pojmem manželství instituci s právním základem, která má vztah k celé společnosti. Samotný motiv uzavření manželství v daném okamžiku dotazovaní neřeší. Je to možná proto, že důvody bývají u různých lidí různé a že tyto důvody jsou proměnlivé co do doby, kultury, apod. Kdybych chtěl pro naši současnost použít nějakou „neinstitucionalizovanou“ definici manželství, která by zůstávala na čistě lidské rovině, vypůjčil bych si ji od Jiřího Skoblíka: „manželství je relativně stabilní heterosexuální monogamie, která svou povahou směřuje k založení

⁴ Zdroj: webové stránky Českého statistického úřadu, www.czso.cz (20. 3. 2010)

⁵ Vlastní namátkový výzkum: 15 mužů a žen, 25 – 36 let, střední a vyšší vzdělání, bydliště Praha, singles i lidé žijící ve vztazích

rodiny.⁶ Všechno začíná docela prostým přirozeným jevem: Jistý muž a žena jsou k sobě naráz přitahováni a mají tendenci spolu vytvořit společný život. Vzájemně probíhá mimořádný zájem o celou jedinečnou osobnost druhého člověka. Tento fakt se pak „projevuje nejvýrazněji v tělesné oblasti. Živelné vyhovění sklonům nastartovává emocionální, afektivní a fyzické sblížování, způsobíle posléze dospět až k „zázraku“ nového života, který všemu, co předcházelo, dává *ontologicky* konečný smysl.“⁷

S tímto popisem skutečnosti by jistě souhlasila valná většina současných mladých lidí. Teoreticky by jistě potvrdili, že manželství a z něho plynoucí rodina je vlastně tou nejlepší protiváhou k životu v anonymním světě. A že fungující rodina je pro rozvoj člověka lepším prostředím, než život v osamělém světě vlastního ega. A přece má skutečné přijetí manželství v dnešní době odpůrce. Jsou to jednak ti, kdo dávají přednost krátkodobým vztahům (tak zvaní singles). Důvodem jim pro to bývá fakt, že své ne-vztahy staví na silném emocionálním zážitku spojeném s eroticko-sexuálním okouzlením, které ze své podstaty nemůže být než dočasné povahy.

Druhou skupinu pak tvoří lidé, kteří namísto manželství volí život „na psí knížku“, žijí v takzvaných fakticky existujících soužitích,⁸ tedy volí formu vztahu, kdy spolu partneři žijí – v jedné domácnosti i s plným uskutečněním emocionálně-sexuálního života, ale nemají potřebu dát svému vztahu širší právní a společenský charakter, ani manželský závazek nerozlučitelnosti a výjimečnosti. Jedná se v mnoha případech o „manželství na zkoušku“. Počet těchto „předmanželských zkoušek“ stále vzrůstá.⁹ Navíc se ve společnosti objevují tlaky, které žádají zrovnoprávnění takového způsobu života s manželským svazkem. Zdá se tedy, jako by se jednalo o jedno ze znamení doby. Proto se u tohoto fenoménu na chvíli zastavme a zeptejme se: Čím to je, že naši současníci mnohdy nepopírají hodnotu soužití muže a ženy, ale přesto odmítají přijmout manželský svazek? Proč raději staví

⁶ Srov. SKOBLÍK Jiří: Poznámky k teologii manželství, zveřejněno na internetových stránkách KTF, nepublikováno, str. 2

⁷ SKOBLÍK, op. cit., str. 4

⁸ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO RODINU: Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“, Česká biskupská konference, Praha 2001, čl. 1

⁹ Srov. JAN PAVEL II.: Apoštolská exhortace FAMILIARIS CONSORTIO, Praha: Česká biskupská konference, 2003, čl. 18

vztah na čistě citové náklonnosti a na soukromém rozhodnutí, které ani jednu ze stran ničím nepřipoutává a nezavazuje vůči druhé? Nevidí snad dostatečně také společenský rozměr každého jedince, sebe sama? Nepřijímají snad skutečnost, že vztah oba partnery nějakým způsobem přesahuje? Že lidské vztahy jsou natolik křehké, že potřebují ze své podstaty oporu v objektivním řádu, v objektivních hranicích, v lidské společnosti?

Manželství se od FES¹⁰ liší tím, že vzájemné darování a přijímání druhého je stvrzeno závazkem. Tento závazek pak manželé na sebe souhlasem vůle berou každodenně a tím dávají vlastní podobu lásce manželské. Rozdíl mezi láskou manželskou a volnou láskou je především ve vědomí trvale přijímaného závazku a nepodmíněného vydání se druhému. Tuto zodpovědnost a vydanost u volných vztahů nenacházíme. Ještě méně je pak patrná u homosexuálních vztahů, které svou orientací neodpovídají Stvořitelovu záměru – jinakosti muže a ženy, která je překonávána bytostnou sounáležitostí a jedinečným darem předávání nového života.

Současná diskuze ve společnosti by měla vést k vyzdvižení velikosti a důstojnosti manželství, a to nejen ve svátostném smyslu. Vždyť manželství svou podstatou směřuje k předávání života a tedy k rodině. A rodina jako buňka života společnosti i církve si zaslouží, aby byla chráněna a všemi možnými prostředky podporována.

---

¹⁰ FES – fakticky existující soužití

3 MANŽELSTVÍ JAKO SVÁTOST

3.1 *Manželství v dějinách spásy*

O lásce mezi mužem a ženou můžeme číst mnohé už ve Starém zákoně. Známé příběhy nám ukazují křehkost tohoto vztahu, který je založen na Bohem chtěné přitažlivosti, ale zároveň i odlišnosti. Můžeme říct, že Starý zákon se dívá na tento vztah jako na dobrý.¹¹ Vždyť se dotýká samotné podstaty stvořeného člověka: Bůh stvořil člověka, ke svému obrazu, k Božímu obrazu jej stvořil, stvořil jej jako muže a ženu.¹² Rozdílnost pohlaví patří tedy k základnímu určení muže a ženy, naopak snažit se překlenout tento rozdíl může vést k nepřirozeným snahám. Právě spojení těchto dvou rozdílných a přesto řekli bychom dnes kompaktních bytostí v jednom svazku je předobrazem svazku mezi člověkem a Bohem. Manželství tedy dostává zcela mimořádný smysl v dějinách spásy a vylučuje všechny přístupy, které se snaží mezi muže a ženu vnést nepřátelství tak, jak se o to snažil příkladně Had z Geneze.

Starý zákon zjevuje člověka jako bytost, která nemá poslední cíl sama v sobě a tedy i vztah mezi mužem a ženou vidí jako vztah oba zúčastněné přesahující. Na rozdíl od okolních starověkých náboženství Starý zákon nevidí naplnění vztahu v přirozených lidských dimenzích, například sexualitě, které by se snažil zveličovat, mytizovat, sakralizovat, mnohem spíše ukazuje dál, na skutečnost, že konkrétní hranice lidského vztahu jsou právě pro svou omezenost a křehkost novým základem pro naději a víru.

Ještě lépe to pak vyjadřuje Nový zákon. V osobě Ježíše Krista se plně ukazuje Boží láska a věrnost k člověku. Kristus nás osobně jako ženich zve na hostinu do království svého Otce¹³ a naprosto tak překračuje hranice Starého zákona. Ježíš ztělesňuje příchod nového řádu - vykopení. Tento nový řád se však promítá i do chápání významu manželství, které se stává mimořádným místem křesťanského svědectví víry. Ve vztahu muže a ženy už nejde jen o ně, ale o samotného Božího Syna.

Asi nejlépe je vyjádřen vnitřní smysl svazku muže a ženy v Ef 5, 21-33. Pavel tvrdí, že manželství je předobrazem vztahu Krista a církve a že je to veliké

---

¹¹ Srov. BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona, čtvrté přepracované vydání, Praha: Česká biblická společnost, 1993, Geneze 1, 31

¹² Gn 1, 27

¹³ Mt 22, 2

tajemství. Veliké tajemství Božího plánu s člověkem, veliké tajemství mezi mužem a ženou, veliké tajemství lásky Krista ke společenství věřících, k církvi. Manželství je bránou, skrze kterou může vstupovat Boží láska do lidských i osobních dějin. Právě pro nás, kteří jsme se stali novým stvořením, je to jedna z posvěcujících forem bytí. Zřejmě proto, že je to příležitost, jak především naslouchat Druhému, překonávat sama sebe, jak se učit „lásce, věrnosti, poslušnosti a službě“.¹⁴

3.2 Manželství pohledem Církve

Kánon 1055¹⁵ definuje: manželský svazek, kterým muž a žena mezi sebou vytvářejí nejnuitnější společenství (consortium) celého života, zaměřené svou přirozenou povahou na prospěch (bonum) manželů a na zplození a výchovu dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost.

Chápání tajemství a podstaty manželství se v průběhu dějin v církvi prohlubuje. Podobně jako v dogmatických otázkách vychází z tradice a průběžně reaguje na otázky a znamení doby. Patristika řešila otázku sexuality zraněné prvotním hříchem a přece praktikované v manželském svazku. V době církevních Otců byl v kurzu helenistický dualismus, který tělesné stránce a hmotě nepřikládal zrovna moc kladné hodnoty. Asi nezřejměji se toto myšlenkové rozpoložení doby odrazilo v teologii svatého Augustina. „Augustin přiřazuje sexualitu živočišné stránce člověka a klade tuto manželskou aktivitu do nebezpečné blízkosti hříchu, což však podle něho musí být tolerováno vzhledem k Božímu pokynu: množte se. Rozkoš považuje za omluvitelný materiální hřích. Podobné platí o splnění manželské povinnosti.¹⁶ Augustin nicméně manželství přiznává posvěcující účinky a vidí v něm také mnohá dobra manželů: potomstvo, věrnost a zušlechťující svátostnou nerozlučitelnost.

Následovník Augustina, scholastik Tomáš, Doctor Angelicus, viděl v sexuálním životě nutnost, která není nutně hříšná, neboť vede k hlavnímu zaměření manželství, kterým je plození potomstva. Z tohoto hlediska Tomáš také vyvozuje nerozlučitelnost svazku. Osobní vztah manželů, jejich vzájemně předávané dobro, zrovna jako svátostný rozměr, představují Tomášovi spíše okolnosti než samotnou

¹⁴ Ko 3, 18 nebo 1 P 3, 1-7

¹⁵ Srov. KODEX KANONICKÉHO PRÁVA, Zvon, Praha 1994

¹⁶ SKOBLÍK, op. cit., str. 15

podstatu. Přesto nauka Akvinského přispěla k tomu, že byl na manželství aplikován pojem svátosti.

Další důležitým mezníkem ve vývoji nauky o manželství je tridentský koncil v 16. století. Koncil tehdy reagoval na reformaci a v odpovědi na ni znovu potvrdil svátostnost manželství, jeho zásadní nerozlučitelnost a právo církve stanovit v určitých případech například překážky pro uzavření nového manželství.

V reakci na novodobé negativní chápání manželství ve společnosti, spolu s rozšiřující se patologií mezilidských vztahů, přichází Druhý vatikánský koncil, aby znovu potvrdil, že manželství patří do řádu stvoření a vykoupení, že ke křesťanskému svátostnému manželství neodmyslitelně patří nerozlučitelnost a že zdravými plody manželství je věrnost, potomstvo a společné posvěcení manželů.

Zásadní je z tohoto hlediska konstituce *Gaudium et spes* Druhého vatikánského koncilu z roku 1965. V té je manželství nahlíženo z perspektivy osobního společenství, manželského přátelství, v jehož rámci manželé navzájem dávají a přijímají sami sebe. Zde se již otiskuje dnešní řekněme „osobnější pojetí“ manželství:

„...Je to láska svrchovaně lidská, neboť ji dobrovolná náklonnost vede od jedné osoby k druhé osobě, a proto zahrnuje dobro celého člověka; je tudíž schopna dodat tělesným i duševním projevům zvláštní důstojnost a povýšit je na prvky a známky příznačné pro manželské přátelství. Pán ozdravil, zdokonalil a povýšil tuto lásku zvláštním darem své milosti a lásky. Taková láska, spojující lidské s božským, přivádí manžele k svobodnému vzájemnému darování, ověřovanému něžným citem i činem, a prostupuje celý jejich život; ba právě svým velkodušným projevováním se láska zdokonaluje a roste.“¹⁷

3.3 Nerozlučitelnost manželství

„Je základní povinností církve znovu a znovu silně zdůrazňovat jak učinili synodální otcové – učení o nerozlučitelnosti manželství. Těm, kdo v naší době pokládají za těžké nebo přímo nemožné připoutat se na celý život k jednomu

---

¹⁷ GAUDIUM ET SPES, čl. 49

*člověku, a těm, kdo se nechávají strhnout kulturním proudem, který odmítá nerozlučitelnost manželství a otevřeně se posmívá závazku manželů k věrnosti, musí církev přinášet radostné poselství o definitivnosti manželské lásky, jež má svůj základ a svou sílu v Ježíši Kristu.*¹⁸

Vzhledem k obecnému vývoji manželství v dnešní době, je třeba zabývat se v přípravě na manželství otázkou nerozlučitelnosti. Jednak je to téma, které začíná být velmi neobvyklé, a tedy jeho komunikací můžeme svým současníkům nabídnout zajímavou rovinu k přemýšlení a diskuzi o podstatě mužsko-ženského vztahu. Potom je to rozhodnutí, které se nějakým způsobem může velmi silně dotýkat pochybností v každém, kdo do manželství vstupuje nebo v něm žije. Žít nerozlučitelnost v přijatém manželství může mladému člověku, když se octne ve vztahové krizi, připadat jako nesmyslný požadavek. Promyšlení tohoto možná pro mnohé nepochopitelného Božího požadavku ale může vést přímo k pochopení velikosti a neopakovatelnosti svátosti manželství. Jak je to tedy s nerozlučitelností? Kde se vzala? Je to Boží vůle?

Začít můžeme slovy, kterými se muž se ženou navzájem přijímají za manžele, slovy manželského slibu. Nezrušitelnost manželství je totiž sama ve slovech manželského slibu pojmenována¹⁹. Ten, který se druhému bezvýhradně daruje, nemůže tak učinit pouze na dobu určitou. Vždyť přede svědky vyslovil slib, že už nebude patřit sám sobě, ale tomu, komu se daroval. Je tedy dost dobře nemožné počítat v takovém životní stavu s nějakou časově ohraničenou výpovědní lhůtou. Manželské odevzdání a přijetí se stává obrazem odevzdání se a přijetí Boha, manželská věrnost je dokonce znamením Boží věrnosti.

Ve Starém zákoně v Deuteronomiu 24, 1-4 nacházíme rozlukový lístek, který si pozdní židovství interpretovalo jako povolení rozvodu pro případ, že muž nalezne na ženě něco „pohoršlivého“. I když mohlo jít na jednu stranu o první právní ochranu ženy, která nemohla být propuštěna pro nic za nic, byl rozlukový lístek spíš zdrojem kritiky rozvodové praxe, protože kritérium „pohoršlivosti“ se dalo asi jen těžko objektivně interpretovat.

Zřetelně proto se snaží Židé dostat Ježíše do konfrontace s tímto místem Písma a s jeho praktickými důsledky: Smí muž propustit svoji manželku? Ježíš překvapuje

¹⁸ FAMILIARIS CONSORTIO, čl. 20

¹⁹ „...slibuji ti, že tě nikdy neopustím...“

tím, že neřeší situační etiku, ale jde k jádru věci, k lidskému srdci a smyslu manželství. Tím strhává masku falešnosti svým tazatelům a zároveň ukazuje, že rozlukový lístek nic neřeší, je jen důsledkem tvrdosti lidského srdce, které nechce do důsledku milovat a vše odpouštět. Ježíšův výrok „Co Bůh spojil, člověk, nerozlučuj!“²⁰ dokonce vyděsil i samotné učedníky. I jim samým přišlo, že Ježíš žádá až nelidsky mimořádný výkon.²¹ Ježíš však hovoří jako prorok, jako ten, který chce ukázat, že Boží království již přišlo, že Boží milost je přítomná mezi námi. A my lidé můžeme na tuto Boží blízkost reagovat jejím přijetím nebo odmítnutím. Tak manželství má být přítakáním Božímu království mezi námi, má být prostorem, ve kterém není jeden nadřazen druhému, nýbrž ve kterém se muž i žena potkávají jako dva sobě rovní učedníci vírou zcela vydaní Bohu.

Již Pavel ve svých listech řeší první otázky rozvodové praxe, v 1 Kor 7,10-15 například v případě, že partner toho, kdo uvěřil, žije ve „smilstvu“. Poprvé se objevuje myšlenka, že nové dítě Boží má plné právo odejít od toho, kdo je mu překážkou na cestě k jedinému Bohu. U církevních Otců nacházíme zmínky o případech, kdy ti, kteří se rozvedli bez vlastní viny, uzavřeli nový sňatek. Walter Kasper uvádí²², že Origenes, Basil, i Augustin zmiňují různé takové případy a jejich způsob řešení, i když mnohdy poukazují na rozpory praxe s Písmem. Přes různé případy v dějinách se církevní tradice držela nerozlučitelnosti manželství. Svátostně uzavřeným a konzumovaným manželstvím přiznávala jejich nezrušitelnou platnost. Později to byla Lutherova kritika církve a její praxe, která dovedla církevní společenství na tridentském koncili k novému přezkoumání nedotknutelnosti manželství. Luther totiž zastával názor, že povolení ani zákaz rozvodu není v pravomoci církve. Odpověď tridentského concilu však byla jasná²³: „...podle učení evangelia a apoštolů nemůže být zrušen manželský svazek kvůli cizoložství jednoho z manželů a oba, i nevinná strana, která nezačala žádnou příčinu k cizoložství, nesmí po dobu života druhého z manželů vstoupit do druhého manželství...“

Z této formulace tedy plyne, že: 1. Nerozlučitelnost manželství patří k závazným svědectvím Písma, 2. Manželství není pouze věcí soukromou, ale je svátostí

---

²⁰ Mk 10, 9

²¹ Lk 16, 18

²² Srov. KASPER Walter: Teologie křesťanského manželství, Centrum pro studium demokracie a kultury, 1997, kapitola 2.2, str. 47

²³ Citováno dle KASPERA, kapitola 2.3, str. 52

v rámci společenství věřících v Krista a za 3. Teorie i praxe potvrzující, že druhý či další sňatek není svátostný, je v souladu s evangeliem.

Přesto že dnes stojí církve v situaci mnohých ztroskotaných manželství, není možné změnit nauku o nerozlučitelnosti manželství. A to především proto, že to odporuje samotné podstatě manželství. Ačkoliv narůstající rozvodovost vytváří v církvi po celém světě celkem nezanedbatelný pastorační problém, je třeba hájit nadčasový smysl manželství. Současní katoličtí teologové přicházejí s nejrůznějšími návrhy řešení těchto ne jednoduchých životních situací, ale vždy s ohledem na Krista přijatého skrze svátost a s ohledem na věrnost Ježíšovu slovu obou manželů.

4 PŘIPRAVA NA MANŽELSTVÍ

„...Proto musí církev vytvářet a podporovat stále lepší a intenzivnější způsoby přípravy na manželství, aby se, pokud možno, odstranily nesnáze, jež doléhají na tolikerá manželství, a dále také aby se podporovalo utváření a rozvíjení manželství šťastných.“²⁴

Jak už úvod této práce naznačuje, v současné době roste potřeba kvalitní přípravy na manželství. Samotná výchova k manželství probíhá už od nejranějšího věku, vždyť jsme formováni vztahy svých rodičů a jejich vzájemnou láskou. Tam, kde tato vzájemná láska chybí, jsou děti již v nejranějším vývoji hluboce zraněny. O to náročněji pak ve svém vlastním životě harmonicky uskutečňují vzájemné přijetí a sebedarování. Typickým projevem hledání se ve vztahu je touha po spontánním sexuálním kontaktu hned v první fázi. Je to oboustranná potřeba se tímto velmi silným intimním způsobem vyjádřit. Možná to souvisí s potřebou stvrdit vztah, připoutat si svého partnera, prožít spolu něco, o čem nikdo jiný neví. Přirozená potřeba sjednocení je tak mnohdy uskutečňována dříve než dojde k naplnění jiných, z hlediska trvání vztahu zásadních skutečností. Potřeba emocionální jistoty, porozumění tomu druhému, společný žebříček hodnot, to vše by mělo předcházet. Vztahy, které příliš brzy začnou žít společnou sexualitou, často ještě nevidí, s kým mají tu čest. Anebo se dokonce může jednat o prostou lež. Setkání v lidské intimitě má dvě možné roviny: pravdivou, což je sebe-darování, nebo lživou, což je loupež.

Obecně můžeme konstatovat, že ve společnosti nastaly velké změny a vytratilo se mnoho z tradičních hodnot. To se samozřejmě dotýká života mladých lidí a jejich pohledu na vztah, na manželství. Ti totiž už mnohdy nemají pevné normy chování, svou jasnou stupnici hodnot. Přitom se ale ukazuje, že ti, kdo jsou na rodinný život alespoň z části připraveni, umějí se s pozdějšími nutnými obtížemi vztahu a společného života vyrovnat mnohem lépe. Adhortace Jana Pavla II. Familiaris Consortio jmenuje tři hlavní úseky přípravy mladého člověka na přijetí manželství: přípravu vzdálenější, bližší a bezprostřední.

---

²⁴ FAMILIARIS CONSORTIO, čl. 66

Vzdálenější přípravu chápe jako součást rodinné pedagogiky, při níž dítě v rodině poznává svou osobnost se slabými i silnými stránkami. Právě v dětství člověk nejlépe přijímá smysl pro zdravé lidské vztahy a chování v nich. V rodině se nejvíce formuje charakter, sklony, dovednosti, postoj k druhému pohlaví, k bližním. Dítě je silně formováno především vztahy svých rodičů a jejich vzájemnou láskou, stejně jako způsobem, jakým je do rodiny přijato a s jakým pochopením a respektem je vedeno. Kromě výchovy rodičovskou láskou se do výchovy dětí u věřících křesťanů promítá také duchovní rovina, takže se děti již poměrně brzy mohou dozvědět více o poslání manželství, o jeho nadčasovém smyslu, stejně jako o velikosti Božího povolání ke kněžskému či řeholnímu životu.

V druhé řadě se do formace mladého člověka promítá **bližší příprava**, kterou představuje vhodná katecheze na témata křesťanského života a života ze svátostí. V rámci náboženské výchovy by se měli teenageři setkat také s úvodem, s „před-přípravou“ na život v manželství, na žití svátosti ve dvou, aby alespoň v základu chápali zásadnost takového rozhodnutí. Současně by se měli dozvědět něco o odpovědném rodičovství, sexuálním životě v manželství, výchově dětí, udržování rodiny. Je to totiž právě období puberty, kterým se mladý člověk postupně prorůstá ke vzájemné náklonnosti. Nejprve se jedná o různé formy kamarádství, které mohou později přerůst i do přátelství, a v některých případech se i z těchto brzkých přátelství může zrodit manželství na celý život. Většinou je ale vývoj mnohem složitější – mladí lidé se ve vztazích teprve hledají a kladou si otázky po vlastní hodnotě, směřování a možnosti uskutečnit vztah. Na základě svých osobnostních vloh hledají tu nebo toho, kdo k nim opravdu patří, s kým jim „zafunguje“ ten mimořádný dar lidské lásky. Přichází zamilovanost, okamžik, který bychom mohli nazvat výbuchem pozitivních emocí a spontánní přitažlivosti, a to po stránce fyzické i psychické. Právě v takovém okamžiku se poprvé ukazuje zralost člověka a jeho celkové založení. V ideálním případě by totiž v takovém okamžiku neměla chybět ani rovina duchovní. Tedy ta, která dává nově vznikajícímu vztahu rozměr nadčasový a také nadosobní. Je to právě ta rovina, která bude v budoucím příběhu těch dvou hrát možná podstatnější roli, než přechodná přitažlivost. Velmi podstatnou roli zde kromě duchovní zkušenosti – v mladém věku obvykle ještě nemůžeme mluvit o duchovní zralosti – hraje také vlastní sebepoznání a zdravě prožívaná vlastní sexualita.

Bezprostřední příprava na přijetí manželství, která je tématem této práce, probíhá nejlépe několik měsíců před samotným přijetím svátosti. V jistém smyslu se jedná o formaci podobnou katechumenátu a jejím smyslem je jednak, aby snoubenci hlouběji pronikli do tajemství Krista a církve, do tajemství svátosti, kterou chtějí přijmout v rámci svatební liturgie a jednak, aby v rámci jakési předmanželské zkoušky upřímně zkoumali a hledali, zda jsou povoláni ke společnému životu. Příprava na manželství by měla zahrnovat také sexuální psychologii a vůbec psychologii manželství. Nejde přece jen o teologickou přípravu dvou snoubenců, kteří si mají zpřítomnit navzájem svátostného Krista ve svém manželství. Jedná se taky o muže a ženu, kteří mají vstoupit do Stvořitelova daru plození, do jedinečného aktu, v němž je člověku dána schopnost předat sebe, svůj život, své bytí. Kromě toho by mělo mít křesťanské manželství ještě onu rovinu předávaného vzájemného dobra, tedy vztah by měl oba dva manžele postupně zdokonalovat, byť někdy paradoxně tím, že budou přicházet o část sama sebe, svých postojů, zlovyků či iluzí.

Pro snoubence, kteří se připravují na manželství, je důležité zdárně porozumět jemné řeči těla, v souvislosti s jejich sexuální vnímavostí, protože se tím již učí svébytné formě komunikace, která pak v naplněném manželství přináší kromě aktu samotného také další podstatné prvky: vroucí blízkost, vědomí bezpečí a vroucí cit. „Vždyť skutečnost, že muž či žena necítí potřebu před druhým v oblasti intimní komunikace cokoliv skrývat, dodává tomuto spojení silnou emocionální i duchovní průzračnost.“²⁵

4.1 Běžná přednášková forma přípravy

„...příprava, nezbytná v každém případě, je ještě naléhavější u snoubenců, kteří dosud prokazují mezery a obtíže v křesťanské nauce a praxi.“²⁶

V této práci se budeme zabývat bezprostřední přípravou snoubenců na přijetí svátosti manželství, která probíhá ve větší skupině, tj. na přípravě, kde se sešlo více různých párů. (Ačkoliv se příprava jednoho páru liší například atmosférou, která může být osobnější a celá příprava může být vedena více formou diskuze, přece se i ona musí držet v rámci zvolených cílů, ke kterým mají snoubenci dojít,

²⁵ AUGUSTYN Józef: *Sexualita v našem životě*, Karmelitánské nakladatelství, 2005, str. 162

²⁶ FAMILIARIS CONSORTIO, čl. 66

jistého schématu.) Obvykle je taková příprava zajištěna duchovním či manželským párem a v rámci samotného programu mohou být k různým tématům - věroučným, pedagogickým, právním či psychologickým - přibíráni i další lektoři dle odbornosti či životních zkušeností – například psycholog, jáhen, starší manželský pár či manželé představující například metody přirozeného plánování rodičovství. Samotné setkání může být rozděleno do dvou částí: první je teoretická přednáška na dané téma, druhou část představuje diskuze v menších skupinkách. Tuto druhou část bychom mohli v rámci tématu bakalářské práce označit za část zážitkovou, vždyť sdílení svých názorů, naslouchání druhým lidem, různé zkušenosti jednotlivých snoubenců – to vše je již velkou školou života, která probíhá spontánně a přesto mnohdy zůstává v srdcích déle než na intelekt zaměřená přednáška večera. Samozřejmě, když jsem u zážitku, můžeme říct, že takový představuje i samotná cesta na přípravu, s ní spojené obtíže, přeplánování rytmu týdne, vznik nových přátelství, apod.

Smyslem přípravy je dovést snoubence k co nejplnějšímu pochopení manželského slibu. V ideálním případě by kromě toho bylo skvělé, kdyby si ještě více ujasnili, zda jsou schopní spolu jít po cestě života, zda jsou společně povoláni k rodinné službě a zda jim vyhovuje představa, že cesta k Bohu bude od složení slibu v mnoha ohledech až nebezpečně společná.

Jako klasické schéma přednáškové přípravy jsem si vzal zápis z přednášek pro snoubence Aleše Opatrného.²⁷ Jednak jsou podloženy dlouholetou zkušeností přednášejícího, jednak navrhuji smysluplné schéma přípravy. Co se týká metodiky a postupu samotné přípravy, je až s podivem jak málo knižní inspirace u nás na toto téma existuje. V mnohém se naplňuje fakt, že na každou sebemenší profesní specializaci máme dnes řadu kurzů, certifikátů, škol a seminářů, zatímco do jedné z nejdůležitějších oblastí našeho života – do manželství – vstupujeme vlastně jako úplní diletanti. Nyní tedy prozkoumejme, jak je navrženo schéma přípravy snoubenců. Jedná se o 8 témat, o 8 večerních přednášek – spojují se v nich citace z Písma, příklady z běžného života, vlastní zkušenosti mezilidských vztahů, různé úvahy a psychologické postřehy:

---

²⁷ OPATRNÝ Aleš: Příprava na manželství, upravený přepis záznamu přednášek, zveřejněno na http://www.vira.cz/knihovna/index2.php?sel_kniha=15, (11.1.2010)

- 1. Kapitola: Pomoc člověku rovná** – první přednáška je zaměřena na obecný úvod k tématu, vychází z Písma a na základě citátů z Geneze (Gn 2, 20) ukazuje člověka jako dílo Stvořitele, kterému nebyla nalezena pomoc rovná a tak přichází stvoření ženy jako kosti z jeho kostí, tělo z jeho těla (Gn 2, 23). "Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem" (Gn 1, 24), je základ pro pochopení velikosti a smyslu manželství. Bůh stvořil člověka v polaritě muže a ženy, ta se má naplňovat ve vzájemném vztahu, který má mít nadčasový charakter. Proti tomuto záměru Stvořitele však stojí lidský hřích, který může muže a ženu rozdělovat. Je třeba s naší nedokonalostí počítat a statečně ji překovávat.
- 2. Kapitola: Jak katolická církev chápe manželství** – pokračujeme zasazením manželství do společenství Církve, tedy nejprve: jaké podmínky je třeba splnit pro platné uzavření manželství – svobodný stav obou snoubenců, dobrovolné přijetí závazků, manželství je třeba chápat jako nerozlučitelné a v neposlední řadě je důležité, aby manželé nebyli uzavřeni daru dětí, plazení. V této souvislosti také řešíme konfesní příslušnost a manželství uzavírané s nevěřící stranou, která nemusí vždy plně souhlasit s křesťanským pohledem na manželství. Proto je důležité vyzvednout smysl manželského slibu, kterým se snoubenci sobě odevzdávají a plně se přijímají v celé své jinakosti. Pokud se manželé nedokážou v této jinakosti přijmout, může dojít i ke katastrofě, která může vyústit do rozluky, zneplatnění manželství či do světského rozvodu, který ovšem neruší nerozlučný svazek uzavřený před Bohem a lidmi. I tuto rovinu je důležité v přípravě zmínit, i když smyslem přípravy je pomoci snoubencům k takovému pochopení manželství a pokud možno i sebe navzájem, aby k tomu nikdy nedošlo. V této souvislosti je dobré zmínit velký dar společné modlitby a společné duchovní cesty životem. Někdy je to právě Bohem vedený pohled na skutečnost, který pomáhá překonat lidsky neřešitelné situace.
- 3. Kapitola: Psychologie a teologie partnerských vztahů** – ve vydařeném vztahu je jedním z psychologických předpokladů zralost a

dospělost partnerů. Dnes obecně narážíme u mnoha současníků na „prodlouženou pubertu“, kdy se muži i ženy v poměrně zralém věku stále soustředí především na sebe sama a neumějí vykročit za své představy a přání směrem k druhému. Zde je důležitá pokora před sebou samým, před svými chybami, nedokonalostmi. Láska je víc než citové vzplanutí, je to jasné rozhodnutí vůle, rozhodnutí pro druhého, otevření se jeho životu a všemu, co s ním anebo skrze něho přichází. Jistou pomocí pro manžele je společné životní směřování, zdravý respekt a radost z hodnot, které volí ve svém životě ten druhý. Z teologického hlediska v manželství může sehrát velmi důležitou roli křesťanské vědomí, že každý z nás je milovaná bytost a že je nám – každému zvlášť – odpuštěno. Osvobozující síla vlastním srdcem prožitého odpuštění nám dává schopnost odpustit vážné chyby druhému, chyby, které nás samotné mohou hluboce zranit, dokonce ve vztahu na nějaký čas „zastavit“. Kdo nedokáže trpět druhým, nedokáže se s ním ani radovat.

4. **Kapitola: Vztahy k rodičům, přátelům a církvi** – do manželství patří nejen vztah snoubenců, ale jeho součástí je celá široká škála vztahů. Tou nejpřirozenější platformou, na které se učíme vztahům, je naše rodina, rodiče, sourozenci. Právě rodinné vztahy nás formují od nejranějšího dětství a v mnohém předurčují, jak budeme prožívat a řešit své vztahy také v budoucnu. Problematickými bývají vztahy k rodičům, ti jsou sice těmi nejbližšími, se kterými jsme propojeni pupeční šňůrou, ale právě vstup do manželství je tím správným okamžikem, kdy je třeba tuto pomyslnou šňůru nadobro přetnout. To se nemusí vždy úspěšně zdařit. Klasické bývají problémy s matkami-tchýněmi, které se nechtějí svých miláčků vzdát a dělají si různé nároky i po svatbě. Sem patří také sourozenci a vůbec širší rodina (tetičky, bratřenci), která může někdy neblaze vstoupit do života novomanželů. Na posledním místě je třeba jmenovat přátele. Ani oni nemohou zastávat výsostné postavení, které po svatbě patří pouze životnímu partnerovi. Na druhou stranu mohou být později ve vztahu příjemným osvěžením jistého životního stereotypu. Jiným nebezpečím spojeným s přátelstvím může být žárlivost jednoho z partnerů. I s tou je třeba naučit se zdravě pracovat a nenechat ji, aby

případně ničila, co je dobré a prospěšné. Do této kapitoly je také třeba zařadit vztah člověka k Církvi, ke společenství věřících. Mnohdy mají manželé různou úroveň víry a různým způsobem prožívají spojení s Církví. Je pravda, že právě ona je místem, kde mohou manželé pro svůj život – duchovní i tělesný - čerpat mnohou posilu. Ovšem v této otázce je důležité, aby na sebe manželé nedělali nátlak, nenutil jeden druhého k věcem, ke kterým partner nedozrál nebo které vidí jinak.

5. **Kapitola: Spiritualita manželského života** – o co vlastně jde v křesťanském životě? Především o trvalou zkušenost Boží lásky, o vědomí Boží blízkosti a vedení. Celý život křesťana je dočasným opakováním úkonů, myšlenek a modliteb, které mají jednou dojít svého naplnění a vyjádření ve věčnosti, tváří v tvář Boží kráse. Jádrem křesťanství je Kristova záchrana našich životů, jejich smyslu a věčného trvání. Tato skvělá zpráva je vlastně skálou, na které bychom měli stavět hrad svého života. Nic podstatnějšího, pevnější a trvalejšího nenajdeme. I v manželství je třeba stále pamatovat na věci poslední, na Boha, který tiše stojí přede dveřmi našeho domu a čeká až mu otevřeme. Manželé by spolu o věcech víry měli mluvit, měli by si naslouchat také v této rovině, měli by se inspirovat navzájem. Konečně by si měli najít takové formy zbožnosti, modlitby, rozjímání, které jim budou oběma vyhovovat. Zároveň by si měli dávat dostatečný prostor, aby každý z nich mohl stát před Bohem sám. K duchovnímu životu praktikujících katolíků patří neodmyslitelně svátosti. Manželé by měli přijmout před svátostí manželství všechny iniciační svátosti. Ve společném životě je nejvyšší dobré, pokud se nechají vést Kristem skrze přijímání eucharistie a svátost smíření. I zde však platí, že jeden má dát druhému prostor pro jeho vlastní prožívání. Není vhodné, aby jeden druhému vyčítal, že ještě nebyl u zpovědi anebo vyzvídal, proč jeho partner nešel dneska k přijímání. Duchovní vojevůdci mohou někdy své protějšky svou vehemencí doslova znechutit a vzít jim touhu duchovně růst.
6. **Kapitola: Konflikty a jejich řešení** – na počátku vztahu mezi mužem a ženou, kdy jsou oba zúčastnění ještě dostatečně zamilovaní a prožívají díky tomu určitou „dobu hájenství“ se může zdát představa konfliktu

něčím naprosto nemožným. A přece konflikt jednoho dne přijít musí. Dokonce ve vztahu ani nejde o to se mu vyhýbat. Střety zájmů a rozdílnost partnerů je věc přirozená a právě dobře zvládnuté konflikty pomáhají lépe se chápat navzájem. Podhoubím konfliktů může být hříšné trvání na své pýše a odmítání pravdivého pohledu na sebe sama. Když k tomu přidáme ještě každodenní únavu a stereotyp, je jasné, že každý manželský pár občas musí hasit pověstný oheň na střeše. Opět se připomíná důležitost vzájemné komunikace, a to i o věcech nepříjemných, co mi na druhém vadí, čím mě vysloveně štve, co dělá jinak, než si představuji, kde mě nějakou svou chybou třeba zranil. Někdy jsou konflikty dlouhodobé a je třeba hledat jejich kořeny hlouběji, než v přítomné situaci. Velkým tématem u konfliktů je také otázka odpuštění. I když se v křesťanském prostředí rádo předpokládá, že odpuštění je samozřejmostí, není tomu tak. K odpuštění potřebujeme jednak odhodlání a připravenost odpustit, jednak čas přirozené reakce na danou situaci a také její pochopení, abychom dobře rozuměli tomu, co máme vlastně odpustit. Zde je opět potřeba zdůraznit velkou pomoc v podobě vlastní zkušenosti s Božím milosrdenstvím, které můžeme předávat dál. Právě to může vést manžele po společné cestě překonávání konfliktů.

- 7. Kapitola: Manželství a sexualita** – již v první přednášce je zasazen člověk do kontextu stvoření, stvoření v jinakosti muže a ženy, která je chtěná a dobrá. Z tohoto biblického obrazu také vychází pojmání sexuality. Mají-li partneři prožívat sexualitu jako obdarování, je třeba, aby ji prožívali v celku lidské osobnosti a svého mezilidského vztahu. Jejich intimita musí vycházet ze vzájemného porozumění, blízkosti, spoluprožívání. Z psychologického hlediska je důležité, aby muž přijal svou mužskou a žena svoji ženskou stránku. Jedině tak se budou cítit opravdu sami sebou i v oblasti sexuality. Chceme-li přijmout druhého, musíme nejprve umět přijmout sami sebe takové, jací jsme. Úspěšně prožívaná sexualita je projevem vzájemného obdarování a společně prožitou radostí, vyžaduje to ale, abychom k sobě i k partnerovi přistupovali s něžností a láskou. Intimní život patří do manželství, ve kterém jedině může přijmout veškerou možnou budoucnost, i tu, která

může mít podobu dětí. V intimním setkání manželů je obsažené jejich při svatbě vyslovené odevzdání se sobě navzájem a tedy ochota stát se nejen partnerem, ale i otcem či matkou. Také je třeba se zmínit o přístupu k nově počatému životu – můžeme ho brát jako dar nebo jako nutné zlo. To souvisí s dalšími tématy, která je v rámci přípravy snoubenců nutné projít: metody přirozeného plánování rodičovství, interrupce, antikoncepce. Na metody přirozeného plánování rodičovství (**PPR**) je vhodné udělat samostatnou přednášku, nebo nejlépe, pozvat snoubence na samostatný kurz. V tématu interrupce je důležité zdůraznit, že v okamžiku spojení mužské a ženské buňky vzniká zárodek člověka, který má právo na život od svého počátku. Otázky typu, kdy začne být zárodek člověkem, jsou zajímavé, ale v této rovině bezpředmětné, snaží se vyhnout jasnému postoji. Od samotného počátku je ve hře lidský život. U antikoncepce řešíme základní rozdělení na abortivní (tedy působící potrat v nejranějším stadiu) a neabortivní. Ani jedna z těchto antikoncepčních metod není v katolické morálce povolena. Pro detailnější informace lze doporučit encykliku Pavla VI. *Humanae vitae*.

Rodičovství je jedním z nejkrásnějších životních povolání a je proto vhodné, abychom ho uskutečňovali profesionálně a ne jako naprostí amatéři. Vždyť jednou budeme tváří v tvář Bohu vydávat svědectví o lásce a péči, kterou jsme věnovali svým dětem. Být otcem či matkou není povinnost, ale duchovní úkol, kterým rosteme sami k sobě a v konečném důsledku i ke království našeho Otce. Je zřejmé, že vydařené rodičovství přímo nutně předpokládá fungující manželství, jako jistou platformu, na níž se celá výchova, péče a láska o svěřené děti odehrává. Vždyť děti rostou především ze vzájemné lásky svých rodičů, ta je jim prvním velkým svědectvím o lásce mezi lidmi.

- 8. Kapitola: Svatební obřad a obsah manželského slibu** – poslední tematické setkání se snoubenci se zabývá svatebním obřadem a následně samotným významem manželského slibu.

Svobodné rozhodnutí dvou lidí, že spolu udělají jistou doživotní úmluvu lásky, je nakonec může dovést až na práh kostela. Tam se ale začíná dít něco, co je oba do jisté míry překračuje. Snoubence nejprve přivítá

kněz, zúčastnění vstupují do kostela a pokud není svatební obřad součástí mše, čte se úryvek z Písma. Pak začíná vlastní svatební obřad. Kněz se nejprve ptá, zda je rozhodnutí pro manželství svobodné a upřímné. Poté následuje další otázka, zda chtějí snoubenci uzavřít manželství na celý život. Pro zásadní lidské rozhodnutí učiněné ve svobodě Božích dětí nemůžeme volit kratší časový úsek než celý život – odpovídá to velikosti člověka a jeho schopnosti nadčasově milovat. Poslední, třetí otázka, která se klade snoubencům před uzavřením sňatku se týká rodiny a dětí: Přijmete děti od Boha ochotně a budete je vychovávat podle Božího zákona? I zde je důležité svobodné přijetí rodičovství jako podmínky platně uzavřeného manželství. Po třech otázkách přichází na řadu manželský slib. Nejprve si ho odcitujeme: "Já, Adam, odevzdávám se tobě, Evo, a přijímám tě za manželku. Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponese všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen." A ona říká: "Já, Eva... "

Ačkoliv je manželský slib velmi stručný obsahuje vše podstatné. Především slova „odevzdávám se ti a přijímám tě“. Tím, že se druhému odevzdávám, přestávám být v jistém smyslu tím jediným, kdo o svém životě rozhoduje, už nebudu nikdy dělat rozhodnutí jen sám za sebe, v mém životě a v mých okolnostech bude vždycky stát někdo druhý. Podobné je to i se slibem „přijímám tě“. Bezvýhradné přijetí druhého v celé jeho minulosti, současnosti a dokonce i s jeho neznámou budoucností. Se všemi jeho chybami, omyly, náladami, názory, hříchy. Jinak to ale nejde, jak slíbit někomu manželství pod podmínkou, že nebude vyprávět laciné vtipy, nebo že bude každou neděli zbožný, nebo že mě nikdy nesmí naštvat. Manželský slib přichází s ochotou přijmout partnera se vším všudy, a to až na hranici vlastní ztráty. „Zachovám ti lásku, úctu a věrnost“ - může přijít zamilovaným snoubencům jako zbytečně kostrbatá fráze, ale v každodenním životě se mnohdy jedná o skutečné heroické výkony. Zachovat úctu i ve chvíli, kdy nás druhý třeba poníží, zachovat věrnost v okamžiku, kdy máme pocit, že tenhle člověk se k nám přece hodí mnohem víc, zachovat lásku ve chvíli, kdy zamilovanost přešla a my teprve objevujeme nečekané chyby toho

druhého. „...že tě nikdy neopustím“ - neznamená jen, že se s tebou nikdy nerozvedu, ale jsou i mnohem neviditelnější nevěry, které však bolí stejně. Odklon od společného životního směřování, odmítnutí partnerových hodnot či prostě odmítnutí životní podpory v důležitém okamžiku života. „...že ponesu všechno dobré i zlé“ - je základním předpokladem společné cesty, nemůžeme přece opustit druhého a odůvodnit to tím, že se nám s ním nedaří nebo že je život s ním příliš náročný. „...k tomu ať mi dopomáhá Bůh. Amen.“ – závěr slibu nás opět odkazuje na počátek všeho, kde to začalo, kdo za tím vším stojí a kdo je vlastně autorem setkání těchto dvou snoubenců. Je to závěrečná tečka, kterou se snoubenci opírají o Boží pomoc a vydávají se Jeho lásce a milosrdenství. Vyslovení a stvrzením manželského slibu se ze snoubenců stávají manželé, kteří si právě udělili svátost manželství. Začlenili se tak novým způsobem do lidské společnosti i do společenství církve a přijali novou společnou formu života.

4.1.2 Zhodnocení přípravy

Je zřejmé, že na dobře a láskyplně prožívané manželství vlastně nelze do důsledků připravit, protože samotní snoubenci vstupují někam, kde to ještě vůbec neznají. Těžko mohou na počátku svého vztahu tušit, jaké životní okolnosti budou v budoucnu řešit, jakými otázkami se budou zabývat a především, s jakými vlastními chybami a také nedokonalostmi svého partnera se budou potýkat. Neexistuje jediný manuál na správně prožité manželství.

Forma přípravy, tak jak byla schematicky rozpracována v předešlé kapitole, se snaží postihnout obě základní roviny lidského vztahu – jak rovinu psychologickou, tak rovinu duchovní. Jak rovinu vztahu k sobě samému a k sobě navzájem, tak rovinu vztahu k Bohu, rovinu společného následování Krista. Příprava přináší snoubencům četné informace z oblasti mezilidských vztahů, dostávají k dispozici životní zkušenosti druhých, vykládá se jim učení církve. Jejich formace - s nadsázkou řečeno – ale nejprve vstupuje do intelektu a teprve poté možná do smyslů.

Výzva, kterou vidím v této práci, spočívá v hledání dalších forem přípravy, které by čekatele manželství ještě více oslovily, více je „vtáhly do hry“, přiměly je toto období prožívat nejen perspektivou své zamilovanosti, ale i perspektivou nových zážitků. Vždyť je to mimořádná chvíle, výjimečné období v životě, ve kterém by měli být zásadním způsobem otevřeni na Boží inspiraci, doba, v níž se rozhodují přijmout formu života, kterou by měli žít až do konce svých dnů. Jedná se o jejich zcela specifickou cestu ke svatosti a oni stojí na jejím počátku. Lze tedy kromě dobře a zajímavě připravených přednášek zahrnout do přípravy snoubenců ještě jinou metodu? Lze jim pomoci při poznávání sebe samých? Lze je inspirovat v tak závažných otázkách jako: je tento člověk opravdu tím, kdo se má zcela podstatně promítnout do mé cesty k Bohu, do mé spásy?

4.2 Zážitková pedagogika

„Výchova je procesem záměrného (cílevědomého) působení (učitele, vychovatele, instruktora, trenéra..., ale také sebe sama či nějaké organizace nebo instituce) na člověka (žáka, studenta, účastníka kurzu...) s cílem ovlivnit jej. Pokud bychom chtěli v běžné pedagogické literatuře nalézt členění pedagogiky s ohledem na zážitkovou pedagogiku, budeme velmi zklamáni: nikde nenajdeme samostatnou „škatulku“, vyčleňující zmiňovaný obor jako svébytné pedagogické odvětví zařazené do uceleného pedagogického systému. Mohlo by být napínavé a snad i trochu myšlenkově dobrodružné pátrat, kam by mohly být projevy zážitkové pedagogiky zahrnuty, pokud by byly vyčleněny jako svébytný směr pedagogických úvah. Na první pohled je zřejmé, že po jevech a skutečnostech z oblasti zážitkové pedagogiky bychom museli pátrat především v pedagogice volného času či v teorii mimoškolní výchovy (výchovy mimo vyučování). Tak jednoduché to však není – zážitkové postupy lze jistě uplatnit i ve školním vyučování. Spoustu důležitých informací přináší rovněž srovnávání různorodých pedagogických idejí, koncepcí a přístupů (srovnávací – komparativní – pedagogika), historické okolnosti a zdroje soudobých tendencí musíme hledat v dějinách pedagogiky (v historické pedagogice), řadu podnětů přinášejí filosofické, sociologické, psychologické a další pedagogicky zaměřené analýzy.“²⁸

Zážitková pedagogika si u nás v Čechách zatím nezasloužila důstojné místo mezi systematicky pojatými pedagogickými směry. Je o ní referováno spíše na základě probíhajících aktivit jednotlivých subjektů a organizací, které se zážitkové pedagogice prakticky věnují (např. Letní škola Lipnice, Brontosaurus, Skaut, slovenské Štúdio zážitku). Nejčastěji se v této oblasti setkáme s používáním širší škály termínů jako: „výchova zážitkem“, „výchova prožitkem“, „výchova v přírodě“, „zážitková výchova“, „výchova dobrodružstvím“ ad. Souvisí to jistě s pokusy vhodně přeložit zaběhlé termíny z anglického jazykového prostředí „experiential education“, „outdoor education“, „adventure education“, „environmental education“.

²⁸ Srov. JIRÁSEK Ivo: Vymezení pojmu zážitková pedagogika, in: Gymnasion 1 (2004)

Přesně ustálená terminologie i systematické zpracování této pedagogické metody u nás ještě čeká na svůj vhodný čas.

Nicméně pokud bychom zážitkovou pedagogiku chtěli nějakým způsobem zasadit, nejbližší by byla „novým“ pedagogickým směrům. Jak ovšem trefně konstatuje Ivo Jirásek, jsou tak nazývány pedagogické směry, které jsou už známé sto let a tak pojem „nové“ můžeme spíše vnímat jako důsledek dlouhodobé setrvačnosti českého pedagogického prostředí. Jejich „novost“ spočívá asi více v tom, že se nestaly převládajícími koncepcemi, které by byly uplatněny v širším měřítku v našem školství a výchově a staly se spíše zajímavou doplňující alternativou. Zájem o tyto směry však od konce devadesátých let roste, takže se necháme překvapit, co do oblasti vzdělávání českého člověka ještě přinesou. Tyto směry se vyznačují kritikou tradiční školy, postojem k dítěti jako k „hotovému“ člověku, vnímání dětství jako svébytného a důležitého období života, důrazem na vzdělávání spontánní, radostnou a aktivní formou, apod.)

Stručný přehled nejznámějších nových pedagogických směrů:

Název	Autor	Charakteristika
Montessoriovská pedagogika	Marie Montessoriová (1870-1952)	<ul style="list-style-type: none"> • tzv. normální rozvíjení dítěte (dítě je tvůrcem sebe sama) • „pomoz mi, abych to dokázal sám“ • realizace svobody dítěte • podnětné prostředí, speciální didaktický materiál
Waldorfská pedagogika	Rudolf Steiner (1861-1925)	<ul style="list-style-type: none"> • pedagogika vycházející z antroposofie • podpora individuálního nadání • sedmiletý cyklus (tělo – paměť – duch) • „trojčlennost“ společnosti

		(ekonomická, právní, duchovně-kulturní)
Jenský plán	Peter Petersen (1884-1952)	<ul style="list-style-type: none"> • výchova jako funkce společenství • tzv. škola životního společenství – organizace do kmenových skupin • společná práce žáků (vzájemná pomoc starších a mladších) • týdenní pracovní plán • postup založen na sebehodnocení
Freinetovská pedagogika	Célestin Freinet (1896-1966)	<ul style="list-style-type: none"> • spojení školy a života • práce – těžiště všech činností • svobodné vyjadřování myšlenek a citů • individuální odpovědnost • vyučovací techniky a pracovní materiály (školní tiskárna)
Pragmatická pedagogika (progresivní výchova)	John Dewey (1859-1952)	<ul style="list-style-type: none"> • pedagogika vycházející z pragmatické filosofie • výchova – nástroj reformy společnosti • na zkušenosti založené formy učení • východisko pro projektové a problémové metody vyučování

Daltonský plán	Helen Parkhurstová (1887-1973)	<ul style="list-style-type: none"> • svoboda žáka a jeho vlastní odpovědnost • osobní program práce na jeden měsíc • zdůraznění spolupráce • střídání mezi výukou v celé třídě a skupinovou a individuální prací
Svobodné a alternativní (netradiční, volné, otevřené, nezávislé aj.) školy	<p>A. S. Neill (1884-1973)</p> <p>Siegfried Bernfeld (1892-1953)</p> <p>Ivan Illich (1926)</p> <p>Everett Reiner</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pedagogika vycházející z kritických postojů frankfurtské školy a psychoanalytické orientace • antiautoritativní výchova • výchova zbavená represe (rozvoj sebevědomí) • nepotlačování potřeb dětí včetně sexuálních • budování svobodných, na státu nezávislých škol • péče o děti znevýhodněných skupin obyvatelstva (vnitroměstské slumy)

Výchovou a vzděláním můžeme ovlivňovat tři základní zdroje chování člověka: znalosti, dovednosti a postoje. Jednotlivé pedagogické směry se liší tím, na který ze zdrojů se zaměřují. Níže uvedený diagram je pouze zjednodušující jak co do definice zaměření, tak co do úplnosti uvedených pedagogických směrů. Nicméně je z diagramu zřejmé, že zážitková pedagogika se pokouší svým přístupem oslovit vyváženě všechny tři zdroje chování.

Diagram 1: Pedagogické směry a jejich zaměření²⁹

Základní nástrojem, se kterým zážitková pedagogika pracuje, je zážitek nebo také jinak prožitek. Pokud se podíváme do Českého národního korpusu³⁰ v současném českém jazyce je slovo zážitek používáno mnohem častěji než slovo prožitek. Při stanovení správné terminologie v zážitkové pedagogice je vhodné rozdělit významově oba pojmy a stanovit:

Prožitek jako pojem pro okamžik přítomné aktivity – fyzické i psychické – příklad: výchova prožitkem

Zážitek jako pojem pro prožitek, který uplynul do minulosti a my se k němu vracíme např. reflexí, racionální analýzou

Z uvedeného nám plyne také teoretické označení oboru jako „zážitkové pedagogiky“

Pokusme se nyní okamžik přítomné aktivity – prožitek – shrnout do několika charakteristických bodů:

- komplexnost (charakteristika lidského způsobu existence, odlišující se od možné redukce pouze racionálním uchopením)

²⁹ PELÁNEK Radek: Příručka instruktora zážitkových akcí, Portál, 2008, str. 19

³⁰ <http://ucnk.ff.cuni.cz/>

- verbální nepřenositelnost (s větším úspěchem u mýtů a umění než vědy)
- nedefinovatelnost (nezbytné vlastnosti jazyka se stálým pojmovým aparátem stírají plnost prožitku v definičním vymezení)
- jedinečnost (jedinečná událost v širším prožitkovém proudu)
- intencionální zaměření (prožitek je neoddelitelný od svého „obsahu“, sounáležitost prožívajícího jedince a prožívané události)

Jak tedy probíhá učení prostřednictvím prožitku? Základem učení je vlastní aktivita, ve které se díky prožitku dostává reflexí účastník k zážitku. Platí, že čím více musí člověk vynaložit energie, tím je následný zážitek intenzivnější, zapamatovatelnější a tedy využitelnější pro výuku. Je to sice na první pohled méně lákavý způsob učení především pro pasivní typy lidí, ale o to má větší potenciál.

Poznatek získaný	Sdělením	Sdělením s ukázkou	Sdělením, ukázkou a zážitkem
Po 3 týdnech si vybaví	70 %	72 %	85 %
Po 3 měsících si vybaví	10 %	32 %	65 %

Samotný zážitek ale není cílem celé výuky. Zážitek je základním stavebním prvkem pro celý proces učení. Podstatný rozdíl mezi zážitkem z běžného každodenního života a pedagogickým zážitkem totiž spočívá v *řízené reflexi*. Co to je řízená reflexe? Především prostor pro sdílení pocitů a zážitků. Reflexe by měla jasně pojmenovat problémy, které vznikly, a to jak individuální, tak i ty, které se týkají vztahů ve skupině. Součástí reflexe by mělo být poučení se ze zkušeností a jejich přenos do běžného života. Aby reflexe proběhla zdárně, je třeba jí náležitě připravit. Potřebujeme znát konkrétní cíl, ke kterému chceme účastníky dovést, vědět, zda budeme reflexi zaměřovat spíše na celou skupinu nebo na jednotlivce. Dle délky a náplně her můžeme reflexi zařazovat jak po hře samotné, tak i během ní nebo třeba až na druhý den. Vedení reflexe by mě mít na starost vždy jeden instruktor, který se pak intenzivněji soustředí na sledování průběhu hry, reakce účastníků, komunikaci ve skupině. Nejčastěji používanou formou reflexe je

diskuze v kruhu účastníků s instruktorem v roli moderátora. Ten se snaží vyhybat se vyjadřování vlastního názoru a spíše vede účastníky, aby se vyjadřovali sami. Základem pro úspěšně zvládnutou reflexi je skladba správných otázek, například:

Pocity: Jak jste se cítili během hry? A jak teď?

Zážitky: Co byl nejsilnější zážitek? Co bylo nejzajímavější?

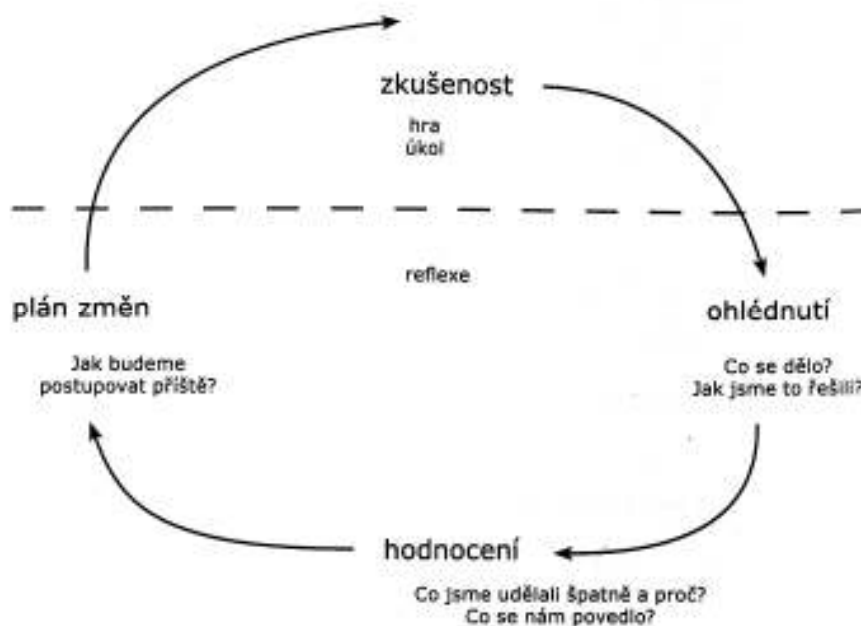
Spolupráce: Kdo hrál vedoucí roli? Jak vám to šlo ve skupině?

Komunikace: Jak jste komunikovali ve skupině? Rozhodovali jste se skupinově?

Přenos zkušenosti: Odnegli jste si něco ze hry? Co byste udělali jinak?

Souvislost se životem: Je zkušenost ze hry v něčem podobná životu? V čem ano, v čem se liší?

Pro dokreslení se můžeme podívat na proces učení se na tzv. Kolbově cyklu

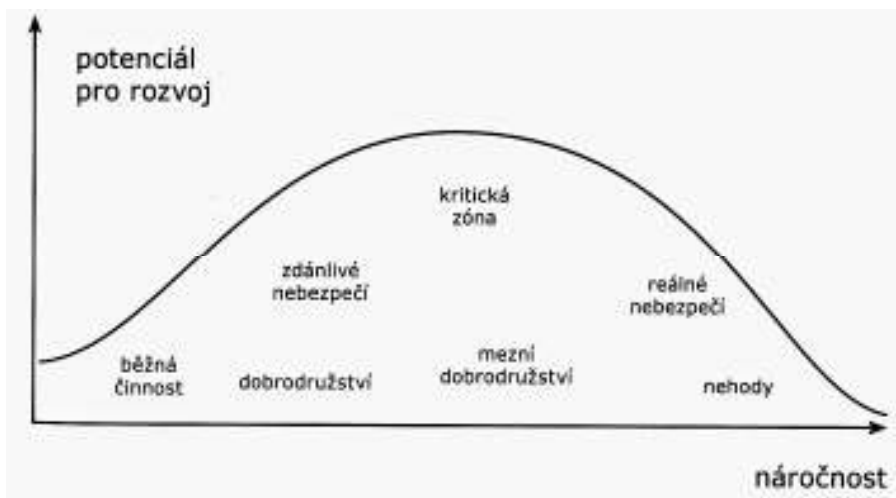
Diagram 2: Kolbův cyklus reflexe zážitku³¹

V praxi zážitkových akcí se Kolbův cyklus většinou zjednodušuje, a to sice na dvě fáze: zkušenost a reflexe. Po řízené reflexi pak vystavujeme účastníky další zkušenosti, při které by mělo dojít díky nabytým zkušenostem k posunu, předpokládáme, že k lepšímu řešení, postoji.

Důležitý efekt, který by měl při zážitkové akci nastat, je rozšíření tzv. komfortní zóny. Komfortní zóna je psychická i fyzická oblast, kde se cítíme bezpečně. Za

³¹ PELÁNEK, str. 22

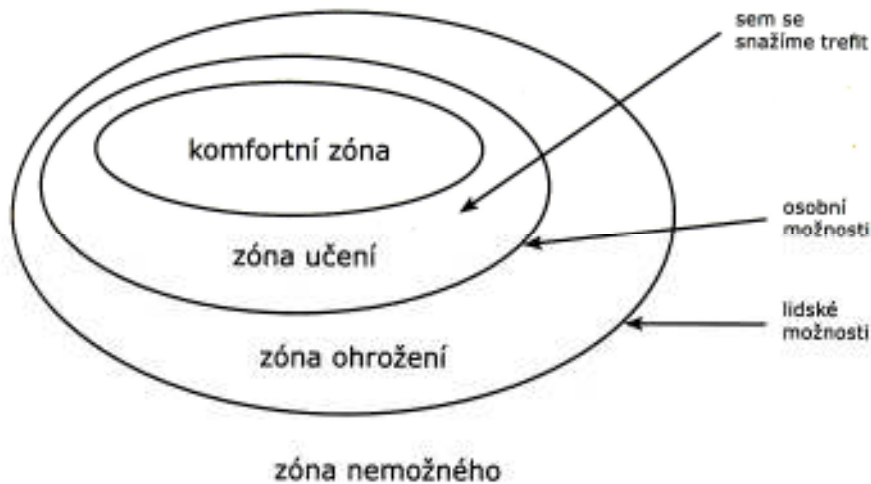
normálních okolností se v této oblasti snažíme ze všech sil udržet, protože jinde se cítíme nepříjemně. Pokud se nám však v rámci zážitku podaří člověka z jeho komfortní zóny vystrčit vhodným způsobem – hlavně tím, že mu poskytneme dostatek psychické podpory – může se jeho komfortní zóna rozšířit. Tím se rozšíří jeho spektrum vnímání, sebereflexe a jeho život se tak stane širším, bohatším. Aby však byl tento proces kladný, je důležité odhadnout správnou míru náročnosti. Protože ten, kdo se dostane do nebezpečí a bojuje o život, se přestává učit a bojuje prostě o holé přežití.

Diagram 3: Vztah nebezpečí a učení³²

Pokud se totiž zážitek vyrovná běžným činnostem v životě, člověk zůstává ve své komfortní zóně a potenciál pro přijímání nových poznatků je minimální. Stejný efekt nastává, když se člověk cítí ve skutečném nebezpečí. Vědomí ohrožení zabraňuje komplexnímu prožitku. Cílem zážitkové akce je tedy vystavit účastníky takové náročnosti úkolů, aby je prožívali zhruba uprostřed diagramu, tj. jako zajímavé a přínosné dobrodružství. Protože co nás baví, to si rádi a lépe zapamatujeme.

³² PELÁNEK, str. 23

Diagram 4: Komfortní zóna, zóna učení a zóna ohrožení³³

Výše uvedený diagram názorně ukazuje, že zážitky jsou při akci nastaveny tak, aby překračovaly komfortní zónu účastníků a spontánně je dostávaly do zóny učení. Zároveň však musí instruktoři pečlivě dbát na to, aby se jim zóna učení stejně spontánně nezvrhla do zóny ohrožení. Jednoduché příklady přiměřeného a nepřiměřeného vykročení z komfortní zóny: Zima: otužení / nachlazení, sport: lepší fyzická / zranění.

Při motivaci k vykročení z komfortní zóny je potřeba brát v úvahu potřeby účastníků (nejprve je třeba se vyspat a najíst a poté zkoumat pravidla strategické hry či odhalovat smysl vesmíru). Důležitá je znalost typologie lidí a způsoby jejich komunikace, je důležité rozpoznat, kdo ve skupině je otevřený extrovert, kdo introvert, apod.. Zrovna tak není zanedbatelné motivační založení účastníků (jeden více ocení čokoládové medaile, druhému jde spíše o dobrý pocit, že si porozuměl s lidmi). Různí lidé překračují svou komfortní zónu v různých oblastech, pod různými druhy motivace. Je-li člověk schopen úspěšně rozšířit svou komfortní zónu v jedné oblasti, zpravidla mu to pomůže při přijímání výzev jiného typu.

Co je to zážitková akce?

Těžko stavět přesnou definici zážitkové akce, je ale možné uvést alespoň výčet základních charakteristik, které se k zážitkové akci vážou:

1. Akce – jde o časově nepřerušenu událost, může trvat hodiny, ale i týdny

³³ PELÁNEK, str. 23

2. Zážitek – podstatnou součástí programu jsou zážitky, dobrodružství, netradiční činnost. O zážitcích se dál diskutuje a rozebírají se tak, aby vznikla reflexe
3. Instruktoři - akce je připravena týmem instruktorů
4. Účastníci – akce se účastní přesně vymezená skupina lidí. Většinou méně než třicet, během pobytu vytvářejí soudržnou skupinku
5. Prostředí – akce probíhá v přírodě nebo v jiném zajímavém prostředí (klášter, objekt fary)
6. Program – intenzivní činnost během akce je organizována instruktory, přesný program je pro účastníky překvapením. Vše je připraveno pečlivě a systematicky vzhledem ke zvoleným cílům akce
7. Pestrost – program je pestrý a nabízí různé typy aktivit (pohyb, tvorba, vzdělávání)
8. Atmosféra – akce by měla mít silnou atmosféru. Účastníci by měli zažít romantiku, stejně jako napětí či překvapení

Klasickou skupinou pro zážitkovou akci je skupina zhruba 30 účastníků. V průběhu akce je důležité sledovat složení skupiny, jak jsou v ní rozděleny jednotlivé role. Většinou vzniká jádro tvořené dominantními postavami a k tomuto jádru se pak vážou ostatní. Pokud se v takovéto malé skupině vytvoří ještě podskupiny, signalizuje to nějaký vnitřní rozpor. Stav a fungování skupiny dává vždycky jasnou zpětnou vazbu instruktorům o tom, jak účastníkům sedí dosavadní program. Zkušené instruktory může tato zpětná vazba inspirovat k drobným změnám v rámci programu tak, aby ho ušili skupině přesně na míru, čímž silněji pohnou skupinou z komfortní zóny do zóny učení.

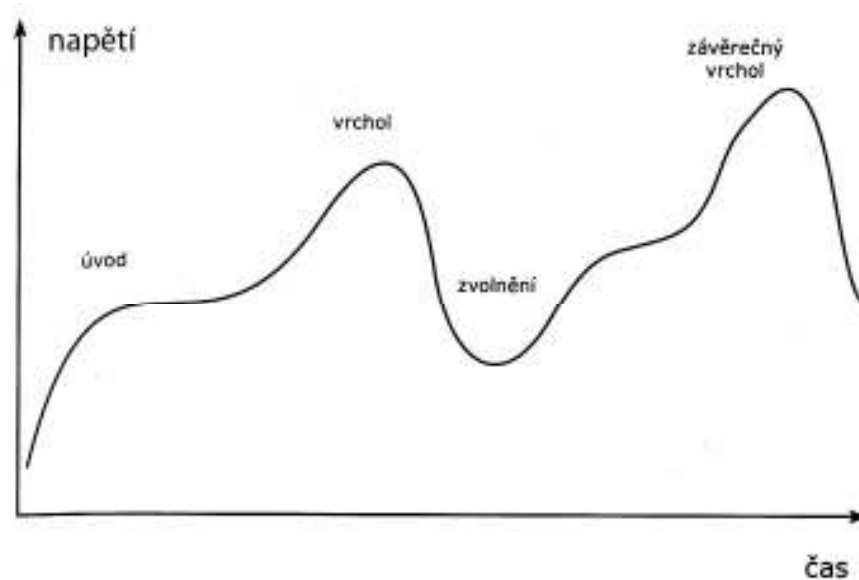
Instruktoři samotní hrají v zážitkové hře důležitou roli. Mají totiž velkou psychologickou moc, i když to třeba z počátku nevypadá. Jde o to, že mnohé zajímavé a tedy mírně hraniční situace je zapotřebí tak trochu vynutit, jelikož se prostě samy nestanou. A tak se objevuje i otázka *manipulace s druhými*, totiž záměrné popostrčení někoho tam, kde ho v rámci funkčního programu akce potřebujeme mít. Je tedy nutná zvýšená obezřetnost, protože zážitková akce k manipulaci značně otevírá cestu:

- účastníci jsou vytrženi z běžného života, rytmu

- na akci příliš neplatí standardní společenská pravidla
- v rámci akce je mnohdy třeba hrát role
- hranice mezi hrou a realitou může být někdy dost nejasná
- účastníci jsou částečně závislí na instruktorech

Dramaturgie zážitkové akce

Napětí v rámci akce by mělo postupně narůstat. Víme však, že dlouhodobě se růst napětí při organizované akci nedá udržet. To ukazuje i křivka na diagramu 5 níže. V dramaturgii je třeba s tímto faktem počítat a postavit program tak, aby měl svůj první vrchol zhruba v polovině. Po tomto první vrcholu by mělo následovat uvolnění. Až si účastníci odpočinou, můžeme pokračovat v další rostoucí vlně napětí, která by je měla dovést až k závěru celé akce. Jako první do programu řadíme aktivity jednodušší, zaměřené na stmelení týmu a vzájemné seznámení se, postupně přidáváme co do náročnosti i co do tempa. Začínáme hrami kolektivnějšími, ty střídáme individuálnějšími a na závěr stavíme kolektivní hru s výraznou psychologickou i fyzickou náročností.

Diagram 5: Křivka akce³⁴

Celá dramaturgie zážitkové akce se dá rozdělit do 5 stupňů:

³⁴ PELÁNEK, str. 71

1. Práce na hlavním tématu kurzu: velmi abstraktní rovina, nicméně zde řešíme o čem vlastně celá akce je, na co má být zaměřena, příkladem může být třeba téma „blízká setkání“ nebo „technologie versus příroda“. Téma akce slouží jako jakési myšlenkové pojivo mezi všemi okamžiky a aktivitami, které se na akci objeví. Téma akce nám ještě nemusí nutně nic říkat o tom, jaké jsou zvolené cíle. Spíše může napovědět něco o typu akce – pohybová či expediční, plná her nebo spíše seminářů, v přírodě nebo ve městě, apod.
2. Práce na scénáři: scénář představuje detailní plán akce, ve kterém je zaznačeno, které aktivity se budou v jednotlivých dnech konat. Při plánování aktivit je třeba sledovat jejich správné rozložení tak, aby pohybovou aktivitu střídala například aktivita emocionální, aby mezi jednotlivými aktivitami byl dostatek místa na reflexi, aby se v programu počítalo i s chvílemi odpočinku, jídlem, apod. Při stavbě konkrétního scénáře je třeba si neustále klást otázku: chci v daném okamžiku účastníky unavit, otevřít, zklidnit, chci navodit diskuzi, konflikt, spolupráci?
3. Praktické provedení dramaturgie: to zahrnuje tvorbu různých typů her a aktivit tak, aby splňovaly konkrétní cíle. Jedna a tatáž aktivita bude mít rozdílné vyznění podle zařazení do scénáře. Jednou může více podtrhnout fyzickou náročnost, podruhé spíše psychickou stránku. Při praktickém plánování musíme přihlížet také k počtu instruktorů, účastníků, prostředí.
4. Dokončení scénáře: v této fázi je třeba dotáhnout logiku celé akce, říci si požadavky na materiál a také přesná pravidla jednotlivých aktivit. Nesmí se zapomenout na celkové plynutí kurzu a na jeho dramaturgické vrcholy. Většinou není možné odhadnout průběh akce zcela do detailu a ke slovu tak vždy v nějaké míře přichází zkušenost a intuice instruktorů. Sami účastníci svojí aktivitou či pasivitou ovlivňují kvalitu probíhajícího scénáře.
5. Samotná dramaturgie na akci: ta se týká především dramaturgických změn přímo v průběhu zážitkové akce. Instruktoři by měli být v rámci akce připraveni změnit program ve chvíli, kdy se to ukáže jako přínosné. Jde tedy o to, neustále naslouchat reakcím účastníků. Do rozhodování o změně programu mnohdy vstupují i nezávislé jevy jako je počasí, někdy nečekané nehody, vzájemně neslučitelné představy jednotlivých účastníků. Může se také stát, že pro kvalitní řízenou reflexi je třeba vyhradit větší množství

času, než se původně předpokládalo. V zájmu této důležité části programu je pak třeba některou doplňkovou aktivitu zcela vypustit.

Co je vůbec smyslem zážitkové akce?

Dobře prožitá zážitková akce umožňuje v konfrontaci s jinými lidmi, se sebou samým i s přírodním a kulturním okolím uvědomovat si autenticitu své existence, být celistvě sám sebou. Jedná se tedy o prožitek bytí a sdílení sebe takového, jaký jsem. Mezi nejčastější přínosy zážitkové akce do života účastníků se uvádí:

- rozvoj sociálních dovedností (komunikace, spolupráce, tolerance)
- rozvoj fyzické kondice, obratnosti
- rozvoj tvořivosti, fantazie, představivosti
- kontakt s přírodou a krajinou
- sebepoznání, vytržení ze stereotypu, zamyšlení se nad sebou i druhými
- inspirace, motivace pro změny
- dobře strávený volný čas, zábava

Z uvedených přínosů je jasně vidět, že zážitkovou akcí nedokážeme zpracovat všechna témata (úvod od jaderné fyziky). Tento typ akcí je vhodný především tam, kde chceme učit dovednostem a postojům, například sociálním dovednostem (sebepoznání, sebevyjádření, spolupráce) či tzv. měkkým schopnostem (práce v týmu, vedení lidí, vztahové a komunikační dovednosti), životním postojům (tolerance, odpovědnost) a metodám řešení problémů (kritické myšlení).

Zážitkové akce mohou mít různou podobu: jednorázové akce pro dospělé, pracovní zážitková akce pro dospělé, pravidelné akce pro děti (skaut, turistické oddíly), adaptační kurzy pro školy, které kladou důraz na vytvoření kolektivu, soustředění (vlastně forma exercicií), rozsáhlé jednorázové hry (dobrodružné hry s hraním rolí pro až stovky účastníků) a stále oblíbenější firemní kurzy (teambuilding zaměřený na podporu spolupráce existujících či vznikajících pracovních týmů).

4.2.1 Zážiteková akce pro snoubence

Vytrhnutí ze stereotypu života, z jistot, kterými jsme obklopeni, společně prožitá chvíle nejistoty či radosti z nového dobrodružství, to jsou okamžiky, ve kterých může dozrát životní rozhodnutí pravdivěji. Proto by mohla příprava snoubenců zahrnovat kromě samotných přednášek dle Struktury přednášek pro snoubence z předchozí části této bakalářské práce také zážitkovou část. Pro takové „vylepšení“ se nabízejí dvě možné varianty provedení:

Varianta 1/Zážitekový doplněk ke schématu přednášek – ke klasickým přednáškám pro snoubenecké páry, které bývají spojené s následnou diskuzí, by se na každém setkání připojila nějaká menší a časově nenáročná zážitková hra. Na začátku cyklu můžeme například zařadit některou vtipnou seznamovací hru, později do programu může vstoupit kolektivní kontaktní nebo pohybová hra, která má za úkol pomoci účastníkům na chvíli se odreagovat a vytvořit mezi sebou osobnější vztahy. Takové zážitkové vstupy mohou být nakonec tím, na co se po letech manželství ještě s úsměvem vzpomíná. Navíc aktuálně pomáhají spontánní komunikaci ve skupině a tedy i lepšímu zpracování probíraného tématu (účastníci nemají ostych se ptát, více diskutují po přednášce, apod.) Podobně se dá využít drobných dramatických her k prolomení bariér (např. zahrajte beze slov vaše první setkání, pantomimou vyjádřete nejlepší vlastnost svého partnera).

Varianta 2/Outdoorová příprava na manželství – na závěr přípravy na manželství zážitková akce pro snoubence. Tu by mohla představovat například jednorázová 4denní zážitková akce v klášteře (Jablonné v Podještědí) uprostřed přírody (Lužické hory). Mohl by to být prodloužený víkend, který by byl určen maximálně pro 15 párů. Mohli bychom ji nazvat podle současného slovníku účastníků zážitkových akcí Outdoorová příprava na manželství.

Svou formou (odjezd, neznámé prostředí, potřeba formace) by se taková akce v něčem přibližovala exerciciím pro snoubence, které u nás v rámci různých poutních míst či exercičních domů probíhají. A přece by byla v zásadě jiná. Místo přednášek a seminářů, které by páry absolvovaly „doma“, by se celý zážitkový program snažil o:

- úzké propojení snoubenců díky společným hraničním zážitkům
- zážitek vlastního vztahu v souvislosti se společenstvím

- následnou reflexi – dokážeme táhnout za jeden provaz, chceme spolu prožívat dobrodružství obyčejného života, chápeme a přijímáme jeden druhého?

Aby zážitková akce pro snoubence splnila svůj cíl – tj. dovedla je k potřebnému sebepoznání, a to jak sebe sama, tak v rámci vznikajícího vztahu, a přinesla jim pravdivou motivaci k životnímu rozhodnutí vzít či nevízt si svého budoucího partnera, je třeba dobře postavit program. Ten má své pevné body a také své velké proměnné. Jasným pevným bodem programu jsou pravidelné „obyčejné“ události jako je vstávání, společné jídlo během dne, večerní program či rituál – tyto pravidelné aktivity dodávají účastníkům pocit jistoty a dávají celé akci správný a pro všechny čitelný rytmus. Všichni se mohou spolehnout, že až budou mít hlad, bude pro ně připravený oběd nebo že večer budou mít dostatečnou chvíli pro nerezírovanou výměnu svých zážitků s ostatními. V rámci akce však bude více aktivit či her dramaturgicky plánováno.

Jako první by se v programu měla objevit kontaktní nebo také **sociální hra**. Jejím úkolem je zábavnou formou seznámit snoubenecké páry navzájem, pomoci jim překonat prvotní ostych, navodit na akci příjemnou atmosféru. Nejde v nich v žádném případě o soutěživost, nevyvolávají napětí, právě naopak. Vedou k uvolnění párů a jejich „naladění se“ na další program, který přijde. Někdy je potřeba použít sociální hry opakovaně jako ledoborec, který prolomí ledy ostychu a vytvoří cestu ke sdílení – v našem případě jak uvnitř páru, tak navenek, tj. s ostatními páry a především s instruktory, ke kterým by měla vzniknout již na počátku akce potřebná důvěra.

V programu akce by se měla dále vyskytnout **pohybová hra**. Ta je vlastně na zážitkové akci v přírodě jedním ze základních stavebních prvků. Může se jednat o tradiční sporty (fotbal, volejbal), ale můžeme zvolit i celkem netradiční pohybovou aktivitu (podlézání mostu, slaňování kostelní věže). Při pohybové hře by se měla ukázat fyzička snoubenců, hranice fyzické únavy každého, schopnost s ní pracovat a překonat ji. Pro náš program by bylo zvláště vhodné zařadit mezi pohybové hry i hru na principu „každý s každým“. Jednalo by se o hru, při níž by se nějaká pohybová aktivita (chození po napnutém laně mezi stromy ve výšce 30 cm) realizovala i napříč snoubeneckými páry, aby si každý mohl všimnout, jak jeho partner spolupracuje s druhými, jak dokáže zvládnout své neúspěchy, jakou

dokáže vytvořit podporu někomu jinému. Mezi další možné pohybové hry bychom mohli zařadit různé druhy závodů a bojovek či hry, při nichž nějakým způsobem ztížíme účastníkům pohyb (zavázané oči či nohy).

Hry zaměřené na psychiku jsou dalším důležitým bodem. Jedná se o hry převážně statické, zaměřené na myšlení, prožívání a pocity. Základem těchto her je diskuze a strukturované diskuzní hry. U snoubenců bychom díky těmto hrám měli prověřit schopnost komunikace, schopnost formulace svých názorů a životních postojů, to, zda se dokážou do druhého dostatečně vcítit a zamyslet se nad problémem či tématem také z hlediska druhého. Snoubencům by bylo vhodné zadat některé z důležitých životních témat (vztahy, životní plány, víra, morálka), ve kterém by měli v páru definovat postoje, hodnoty, představy, na kterých se shodují. Poté by je měli v rámci řízené diskuze s ostatními představit, případně vysvětlit nebo obhájit. Smyslem je nejen vystavit snoubencem široké škále důležitých témat, na která mezi sebou třeba ještě ani narazili, ale také procvičit jejich schopnost srozumitelně o nich hovořit s ostatními a společně v páru stát za určitými hodnotami. V neposlední řadě si při dobře řízené diskuzi uvědomí, že jejich „soukromé“ názory dost často přímo ovlivňují životy ostatních.

Oblíbenou součástí zážitkových akcí jsou **tvůřivé hry**. Už proto nesmí chybět ani v rámci této outdoorové přípravy. K tvořivosti vlastně vedeme snoubence po celou dobu akce tím, že je stavíme před různě problematické situace, které musí nápaditě řešit. Nicméně tvořivé hry zařadíme do programu přípravy už i proto, že podporují zkušenost ve smyslu „není důležitý cíl, ale samotný proces“, která může v manželství později přijít mnohokrát vhod. Snoubenci by se dále měli poznat po stránce kreativní, co se tvůrčích vloh týká, shodnout se na svých „nehmotných“ představách. Při samotné tvorbě je bude hra vést k potřebnému naslouchání druhému, hledání kompromisů a improvizaci (z přírodních materiálů mají vytvořit v krajině tři metry vysoký totem své budoucí rodiny).

Protože naše outdoorová příprava na manželství probíhá v přírodě, je vhodné do ní zařadit také **turistiku**. Do dramaturgie naší akce se hodí především putování, alespoň jednodenní pěší výlet přírodou spojený nejen s jistým nepohodlím (spaní v přírodě, nepřízeň počasí), ale také s procvičováním drobných dovedností (vaření na ohni, orientace v terénu, stavba stanu za ztížených podmínek, menší krizové

situace: záměrná ztráta mapy). Většina prožitků z takovéto turistiky se bude manželům v budoucnu jen a jen hodit.

Příklad čtyřdenního scénáře zážitkové akce pro snoubence:

1. **den – návštěva Venuše:** ráno: první sociální (kontaktní) hra, dopolední velká diskuzní hra na téma životních plánů, odpoledne: psaní haiku či přírodní tvořivá hra (Land Art) v páru, večer: čajovna s ohněm spojená se cvičením neverbální komunikace

První den jsou účastníci pozváni na planetu žen, na Venuši. Potkávají se s prvky ženského světa. Tempo je pomalejší, den romantičtější. Smyslem je ukázat, že žena postupuje v mnoha věcech života jiným způsobem než muž. Především mladí muži by měli pocítit, že se tak úplně nepohybují „ve svém teritoriu“.

2. **den – návštěva Marsu:** ráno: pohybová hra - osamocení běh páru lesem v pět hodin ráno, dopoledne: tvořivá hra - konstrukční tvoření (vesmírné plavidlo pro dva), odpoledne: týmová hra spojená s pohybovou aktivitou: chození po laně (kombinace napříč páry), večerní oheň - každý si sám pro sebe vytáhne krátkou úvahu na téma vztahu

V kontrastu k prvnímu dni stojí druhý den, den na Marsu. Jdeme více po fyzickém výkonu a logice věcí. Dramaturgie dne je „našlápnutější“, mohou padat i „rozkazy“.

3. **den – návštěva na Zemi (vrcholný den akce):** velká psychologická hra Labyrint světa a ráj srdce – celodenní simulace jednoho života na Zemi od narození až do smrti, večerní hraní na hudební nástroje různých kultur spojené s dupákem a tancem

Třetí den procházejí snoubenci hrou Labyrint světa. Každý si vytáhne svůj životní příběh. Ve scénáři jsou zlomové okamžiky: ráno je symbolicky porod, po poledni zralost a k večeru vlastní pohřeb. Některé události v simulovaném životě může účastník ovlivnit, většinu však ne. Jde tedy o to, abychom reflektovali životní příběh člověka v jeho celistvosti a jedinečnosti. Abychom chápali, že v životě manželů se může vyskytnout řada situací, se kterými nelze počítat. Láska se v každém příběhu mnohem

více projevuje jako rozhodnutí s daným člověkem „ustát“ jeho životní okolnosti.

4. **den – putování do Nebe:** celodenní putování horami zakončené výstupem na nejvyšší horu Lužických hor, putování se dá vyzdobit menšími nenáročnými aktivitami po cestě, ale jeho hlavním úkolem je společný prožitek a sdílení svých zážitků v rámci páru a také s ostatními

Na závěr, čtvrtý den, vedeme snoubence od individuálního prožitku poutníkovy cesty ke společnému prožitku v párech – drobné úkoly v přírodě pro dva – a k prožitku společenství těch, kdo jsou osloveni Boží láskou a hledají, zda mají povolání k manželství. Jde především o pochopení toho, že ani manželství, ani partner nejsou tím nejvyšším cílem života.

5 ZÁVĚR

Bezprostřední přípravu na manželství se snaží zajistit pastoračně zpracované formy přípravy, založené na pravidelných setkáních – individuálních nebo skupinových -, která probíhají formou přednášek a následných diskuzí na podstatná témata – manželství v Písmu, v církvi, v právu, v psychologii, v sexuologii, ve zkušenosti manželů-současníků, etc.

V rámci této bakalářské práce jsem se pokusil navrhnout novou formu přípravy snoubenců na přijetí svátosti manželství v katolické církvi. Jednalo se mi především o syntézu klasické přípravy s metodou zážitkové pedagogiky. Tento u nás spíše alternativní pedagogický směr se snaží vést člověka formou reflektovaných zážitků ke změně postojů, sebereflexi a vlastnímu prožitku. Narušením komfortní zóny prožívání bourá zaběhlé hranice jistoty a jemně a hravě nutí k potřebnému rozšíření spektra vnímání.

Na základě vypracované bakalářské práce se mi toto spojení jeví jako smysluplné a z pastoračního hlediska by mohlo být velmi funkční. Vždyť v rámci pečlivě zpracované dramaturgie zážitkové akce mohou do myslí účastníků vstupovat zážitky pomocí příjemně prožitého dobrodružství, různých druhů her, či netradiční umělecké tvorby. Zážitková akce je může vést blíže k zodpovězení si základních otázek ohledně prožívaného vztahu a samozřejmě v ideálním případě k jeho podpoření (teambuilding).

Na závěr práce jsem se pokusil navrhnout konkrétní program, aby bylo zřejmé, jak by zhruba taková zážitková akce pro snoubence mohla vypadat. Jedná spíše o skicu, která má ilustrovat základní zpracování a zaměření akce.

Nevýhodou této bakalářské práce a vůbec zvoleného tématu je fakt, že žádná podobná katolická outdoorová příprava zatím v Čechách neproběhla a tak se těžko odhaduje přesná efektivita takovéto formy a její přínos pro budoucí manžele. Osobně by mě například zajímalo, jaký by byl o takový typ zážitkové akce zájem mezi mladými věřícími, zda by toto téma mohlo oslovit i křesťany jiných vyznání nebo dokonce – zda by se takováto zážitková akce mohla stát jakousi přirozenou platformou, kde by se hledající, nezařazení, mohli setkat s křesťanskými hodnotami.

Myslím si, že si celé téma zaslouží ještě další promýšlení, případně pilotní projekt první realizované outdoorové přípravy na manželství, která by se mohla stát i pro instruktory, pedagogy a teology inspirací při hledání nových cest k Bohu a k člověku dneška.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

FC - Apoštolská exhortace *Familiaris Consortio* Jana Pavla II.

FES – Fakticky existující soužití

GS - Věroučná konstituce o církvi *Gaudium et spes*

LG - Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*

PPR – metody přirozeného plánování rodičovství

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AKVINSKÝ Tomáš: Theologické summy svatého Tomáše Akvinského doplněk, Krystal, 1940

AUGUSTYN Józef: Být otcem, Karmelitánské nakladatelství, 2004

AUGUSTYN Józef: Sexualita v našem životě, Karmelitánské nakladatelství, 2005

BIBLE. Písmo svaté Starého a nového zákona, čtvrté přepracované vydání, Praha: Česká biblická společnost, 1993.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE: Příprava na manželství, vydal sekretariát ČBK pro vnitřní potřebu, 2001

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen Gentium*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Zvon, 1995

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Zvon 1995

JAN PAVEL II.: Apoštolská exhortace *Familiaris Consortio*, Praha, Česká biskupská konference, 2003

JIRÁSEK Ivo: Vymezení pojmu zážitková pedagogika, in: Gymnasion 1 (2004)

KASPER Walter: Teologie křesťanského manželství, Centrum pro studium demokracie a kultury, 1997

KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, Zvon, 1995

KODEX KANONICKÉHO PRÁVA, Zvon, Praha 1994

OPATRNÝ Aleš: Příprava na manželství, upravený přepis záznamu přednášek, zveřejněno na http://www.vira.cz/knihovna/index2.php?sel_kniha=15, (11.1.2010)

PAPEŽSKÁ RADA PRO RODINU: Příprava na svátost manželství, překlad Národní centrum pro rodinu, Brno 1998, nepublikováno

PAPEŽSKÁ RADA PRO RODINU: Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“, Česká biskupská konference, Praha 2001, vydáno pro vnitřní potřebu

PELÁNEK Radek: Příručka instruktora zážitkových akcí, Portál, 2008

SKOBLÍK Jiří: Poznámky k teologii manželství, zveřejněno na internetových stránkách KTF, http://ktf.cuni.cz/~skoblik/studium/index_s.htm, (20.11.2009)

VOPEL Klaus W: Skupinové hry pro život 1, Portál, 2007

8 RESUME

Jednou ze sedmi svátostí katolické církve je svátost manželství. Tento Bohem zamýšlený řád vztahu muže a ženy se v dnešní době nejrůznějším způsobem problematizuje.

Na základě českých statistik, ale i církevních dokumentů, se stále palčivěji ukazuje, že příprava na manželství by měla být v současnosti opravdu kvalitní. Proto se tato bakalářská práce snaží najít co nejformativnějším způsobu přípravy snoubenců na manželství.

Vzdálenější přípravou na vstup do manželství je výchova a přijetí v původní rodině. Bezprostřední přípravu na manželství se snaží zajistit pastoračně zpracované formy přípravy, založené na pravidelných setkáních – individuálních nebo skupinových -, která probíhají formou přednášek a následných diskuzí na témata křesťanského manželství.

Jako vhodný doplněk k této přednáškové formě přípravy na manželství se jeví metoda zážitkové pedagogiky. Tento u nás ještě ne zcela běžně využívaný pedagogický směr se snaží inspirovat člověka formou reflektovaných zážitků ke změně postojů a vlastnímu prožitku. Narušením komfortní zóny prožívání bourá zaběhlé hranice jistoty a spontánně vede k sebereflexi.

V rámci pečlivě zpracované dramaturgie zážitkové akce mohou do srdcí připravovaných snoubenců vstupovat zážitky díky pozitivně prožitému dobrodružství, různým druhům her, či netradiční umělecké tvorbě. Zážitková akce může snoubence vést blíže k zodpovězení si základních otázek ohledně zamýšleného vztahu a v ideálním případě k jeho podpoření. Společně prožitá radost i strast mohou ženu a muže pevně spojit na cestě k Bohu.

Tato bakalářská práce má 86 469 znaků.

9 ANGLICKÁ ANOTACE

Marriage preparation based on experiential education

This thesis deals with the current view of marriage on both the natural and the spiritual levels from the standpoint of tradition as well as the teachings of the Church. The present day crisis of traditional marriage increases the need of engaged couples to undergo appropriate marriage preparations before taking such a vitally important step. This thesis offers a schema of things in the form of preparatory lectures, which is nowadays used. However, as a fitting adjunct to this rather intellectually focused form of marriage preparation, the method of experiential education is also recommended. This method tries to inspire a person through the form of reflected experiences leading to the change of attitudes, self-reflection and direct personal experience. The disruption of the existing comfort zone of living and experiencing undermines the well-established sense of security and leads quite spontaneously to the much needed widening of the person's perception. Dramaturgically successfully orchestrated experiential activity may bring the engaged couple closer to finding answers to the basic questions in relation to the contemplated marriage and may ideally also strengthen the bond between them. Joint experiences of this kind unite the man and the woman on their path to God.

Keywords:

marriage, marriage preparation, education, experience, experiential education, outdoor education